

A *kotyor* tehát végeredményében éppen úgy vizes, süppedékes, locsogós talajú területet, esetleg ugyanilyen jellegű útrészletet, kátyút jelenthetett és jelenthet, mint a *kotymány*. A kalotaszegi Magyarvistan a *Kotyor* nevű határrész például éppen a határ *Sejmik* nevű részének tözsomszedságában van [KszgHn. 271, 273, 275]. E helynévben lévő *selymék* köznevünk pedig, mint CzF. Kriza János közlésére hivatkozva mondja, „Magyarország legtöbb tájain... mocsáros, ingoványos, süppedékes hely, hová nem közeledhetni veszély nélkül.“ Tehát a vistai *Kotyor* is a vizenyős, ingoványos, vagy legalább eredetileg ilyen jellegű *Sejmikk*el együtt vízrajzi vonatkozású helyneveink közé sorozható, mint ahogy szerintem azok közé tartoznak a többi *Kotyor*-ok és *Kotymány*-ok is.

STRÖMPL GÁBOR az „apró sáros vizállások, vizenyők között sorolja fel a *kotyor* mellett a *kotmányt* is »Helyneveink vízrajzi szókincese« című érdekes, eszmekeltő, de sajnos, módszertani szempontból nem kifogástalan dolgozatában [kny. a Hidrológiai Közöny IX (1929). köt.-ből. Bpest, 1930. 10]. Ugyanő a „Mélyedések“-ről szóló részben a *kátyú* ~ *kátyó* 'sárvizes gödör' jelentésével határozza meg a *kutyor*-t [i. h. 12], de nyilván más eredetűnek tartja, mint a *kotyort*.

Még csak annyit jegyzek meg, hogy a *kotyor* és a *kotymány* szóra legrégebbi köznévi adatunk a múlt század közepe tájáról való [CzF.], azonban a *kotyor* jóval előbb, már 1687-ben előfordul a szilágybagosi *Kotyorrét* helynévben,¹ a *kotymány* azonban helynévként is csak 1864 tájáról ismeretes [vö. Pesty, i. h.]. Nem kétséges azonban, hogy e köznevünk is jóval régebbi származék, s csak idő és kutatás kérdése, hogy előkerüljenek, esetleg mindkét köznevünkre lényegesen régebbi köz-, vagy legalább helynévi adatok.

Lisárdó, Risárdó. GERGELY BÉLA a borsavölgyi helynévkincs gyűjtögetése közben K i s e s k ü l l ő n lejegyezte a *Lisárdó* helynevet is; ezt Fábrián Jenő nevű 21 éves magyar vezetője, akivel a határt bejárta, *Risárdó* alakban használta. Feljegyezte természetesen azt is, hogy a helynév román alakja *Lišardău* ~ *Rišardău* volt. Ugyanitt ugyanakkor e helynév a magyar és román lakosság ajkán a következő összetételekben is élt: *Lisárdótető* ~ *Virvu Rišardăului* (legelő). *Fintina Lišardăului*. *Fintina Rišardăului* [BHn. 76]. A történeti helynévanyagban is ráakadunk e helynévre. Egy 1830 körülről való, keltezetlen forrásban román vallók ajkáról „In *Lisárdo*“ (szántó), „In *Lisordeu*“ (ua.), illetőleg „In *Lisórdeu*“ (ua.) alakú helynevet jegyeztek le [BHn. 73]. 1849-ből *Lisardo*, 1833-ból meg ezen kívül még *Lisárdó* ~ *Lisárdo* adatot ismerünk [BHn. 75]. — A mai kisesküllői *Lisárdó: Risárdó* a Borsavölgyben alább fekvő, tözsomszédos Nagyesküllő felé eső határban egy erdőből, szántóból, legelőből és kaszálóból álló terület. Nagyesküllő jelenkori helynevei között a kisesküllői *Lisárdó: Risárdó* folytatásaként látjuk a *Lusárgya* ~ *Lušardeu* nevű helyet [BHn. 84]. Ennek történeti előzményeit a következő helynévadatokban találhatjuk meg: 1771: „*Lupsergyo* alatt“ (sz.). „*Lupsergyo* nevű erdő alatt“ (sz.). 1809: „In *Lupsárgyo*“ (sz.). „In *Lupsárgyo* lá retyitzelyelye Mori“ (sz.). „Lá Kápu retyitzilor in *Lupsárgyo*“ (sz.). „In *Lupsárgyo* lá kapu retyitzilor“ (sz.). „Szubt *Lupsárgyo* lá kapu retyitzilor“ (sz.). „In *Lupsárgyo* Lá Kurmetura Krisztoruluj“ (sz.). 1810: „A *Lusárgyoban*“ (sz.). „A' *Lusargyoban* a patak felől“ (sz.). 1900: „*Luzsárgyeu*, *Luzsargyeu*“ [BHn. 81–3].

¹ Talán ide vonhatók a következő, H u s z t r ó l való adatok is: 1702: „Inter Aquas Baranya et *Kotor* Pataka nuncupata.“ „Trans fluvium Baranya unam Pratum quod Vulgo *Kotor* vocatur [MNépnyelv IV, 433].

A történeti adatok alapján nem kérdéses, hogy a címszóul írt két helynévalak közül a *Lisárdó* az eredetibb, a *Risárdó* pedig csak másodlagos fejlemény; ez utóbbi, egészen új, egyelőre azonban csak a kisesküllei fiatalok ajkán élő helynévalak. Keletkezése a két szókezdő folyékony hang (*l*, *r*) felcserélésének következménye.

Magának a kisesküllei *Lisárdónak* magyarázatára az aránylag késői történeti adatok miatt nagyon nehéz vállalkozni. Ha csak ezt az alakot néznők, két származtatásra gondolhatnánk. 1. A helynév a *Lëserdō román ajkon elalaktalanodott és magyar szájra visszakerült fejleménye lehet.¹ 2. Kevésbé valószínű előzményül felvethetnők az *Ilés* családnévből és az *erdő* köznévből alkotott összetételt is. Ebben az esetben szóeleji hangvesztésről lehetne szó, így: *Ilëserdō > *Lëserdō, helyesebben ezen az ízű területen: *Ilëserdō* > *Lisárdó* > *Lisárdó*. — A kisesküllei *Lisárdó*: *Risárdó* nevű helynek nagykesküllei folytatását ma *Lusárgya* ~ *Lušarđeu*-nak nevezik. A történeti adatok szerint az előbbi alak talán a *Lupsergyó*: *Lupsárgyó* lehetett. Ez utóbbi alak láttán gondolhatnánk a román *Lupša* családnévből és a magyar *erdő* köznévből való helynévi összetételre is. De míg a nagykesküllei *Lusárgya* ~ *Lušarđeu* helynévnek a kisesküllei *Lisárdó* ~ *Lišardău* helynévvel való összekapcsolása hangtani szempontból egyáltalában nem nehéz, a *Lisárdónak* a *Lupsárgyóból* való származtatása nehézségekbe ütközik.² Feltehető azonban az, hogy egy eredetibb *Lëserdō* román ajkon keletkező *Lisarđeu változatából visszaható hasonlással *Lušarđeu* alakváltozat keletkezzék. Ennek a románban és magyarban egyaránt értelmetlen helynévalaknak első részét aztán rokonhangzása miatt azonosíthatta a román lakosság a *Lupša* családnévvvel. Így keletkezett aztán a *Lupsaerdō és ebből az összetétel tagjainak elhomályosulásával a *Lusárgya* ~ *Lušarđeu* helynévalak.

Mindez azonban csak feltevés. A kétségtelen eredeztetést csak akkor találhatjuk meg, ha előkerülnek majd olyan, ma még ismeretlen helyen lapangó levéltári források, melyek Kis- és Nagykesküllő történeti helynévanyagából az itt vizsgált helynevekre nézve is tartalmaznak perdöntő adatokat.

Nyárszó, Vársza. Egyik Kalotaszegen járó ismerősöm még régebb azzal a kérdéssel fordult hozzám, hogy mit jelent a kalotaszegi *N y á r s z ó* község neve. Minthogy a név és a vele kapcsolatba hozható nevek néhány is felkelthette vagy felkeltheti más, a helynevek eredete iránt érdeklődő figyelmét is, talán nem felesleges e kérdésre most itt is feleletet adni.

A kalotaszegi *N y á r s z ó* neve a XIV. század vége óta a következő alakokban ismeretes: 1391: *Nyarzo*. 1519: *Nyarzzo*. 1585: *Niarzo*. 1638: *Nyarszo*. 1645: *Nyarzo*. 1646, 1650: *Niarszo*. 1689: *Nyorszayak* (t. i. onnan való emberek). 1721: *Nyárszaj* (értsd: *nyárszai* lakos). 1754: *Nyárszó* [Csánki V, 387, illetőleg KszgHn. 120]. Ezek az adatok, kivéve az *-i* birtokképzős alakokat, mind *Nyárszó*-nak olvasandók, ez utóbbiak pedig *nyárszai*-nak.

Maga a helységnevé nyilván összetétel a *nyár* és az *aszó* szóból. Az első vagy az évszak, vagy a 'nyárfa' jelentést rejti magában, az utóbbi pedig egyik, helységnevekben nagyon gyakori, ma azonban már köznévi szerepében kihalt *aszó* szavunkat őrizte meg. Az *aszni* igéből származó e köznévünk legrégebbi alakja *ászah* lehetett, és ebből fejlődött a magyar hangtörténetben egészen

¹ Erre nézve l. még Gergely Béla: EM. 1943: 96 és tölem i. h. 489—90.

² Megjegyzem, hogy a néhány faluval arrébb fekvő szolnokdobokai *Losárd* község román nevét ilyen alapokon ismerjük: 1808: *Losérgye*. 1831: *Lusérgya*. 1837: *Luserdy*. 1839: *Lusergye*. 1877 körül: *Luserdje*; *Losiardy*. 1899: *Luzsergye*. Az újabb adatokban 1909: *Lojord*, 1921: *Lojard*; *Lujerd*